

Förberedande undervisning för barn med invandrabakgrund
Inom småbarnsfostran och förskoleundervisningen i
Pedersöre 2012.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Barn inom småbarnsfostran och förskoleundervisningen.....	3
Lärandesyn.....	4
Var ?.....	5
Vad är viktigt?.....	5
Varför är det viktigt?.....	5
Hur?.....	6
Hur förverkligas detta?.....	7
Elever i den grundläggande utbildningen.....	9
Utvärdering.....	9
Svenska som nytt språk 3-7 år	10
Utveckling av läsfärdigheten.....	11
Tvåspråkiga barn.....	11
Källor.....	12

Bilaga 1. Utvärdering av den språkliga miljön enligt ECERS..

Denna läroplan har gjorts inom ramen för magistersutbildningen i pedagogik av Ann-Britt Forsblom i samband med att Läroplan för den undervisning som förbereder den grundläggande utbildningen utarbetades. I den arbetsgruppen arbetade representanter från Kronoby, Larsmo, Nykarleby och Pedersöre. Medlemmarna i arbetsgruppen var Camilla Riska, Eva Thylin, Malin Sandbacka, Liselott Gustafsson, Ingmar Juselius, Jennie Eriksson, Ann-Sofi Storbjörk, Birgitta Svarvar-Hult och Ann-Britt Forsblom.

Pedersöre 26 april 2011

Förberedande undervisning för barn med invandrarbakgrund

Inom småbarnsfostran och förskoleundervisningen i

Kronoby, Larsmo, Nykarleby och Pedersöre

Barn inom småbarnsfostran och förskoleundervisningen

I Grunderna för förskoleundervisningen läroplan 2000 sägs det att undervisningen av invandrar barn i förskoleåldern kan anordnas i samband med den övriga förskoleundervisningen eller som en förberedande undervisning för den grundläggande utbildningen eller som en kombination av dessa. Invandrarbarnen som deltar inom småbarnsfostran och förskoleundervisningen skiljer sig från varandra i fråga om språk och kultur, orsaken till invandringen och hur lång tid de varit i Finland. Målet i undervisningen är att de allmänna målen för fostran och inläring genomförs med beaktande av barnens bakgrund. Undervisningen som är riktad till invandrarbarn har dessutom speciella mål som man strävar efter att uppnå inom ramen för lokala resurser och lösningsmodeller. I undervisningen ska även utvecklingen av svenskan i mån av möjlighet stöda barnets modersmål och barnen ska ges möjlighet att växa in i två kulturer.

Barnets identitetsutveckling är viktig och kulturtillhörigheten värdesätts så att det syns i barnets vardag. Målet med undervisningen i svenska som andra språk är att barnen erhåller funktionella kunskaper i svenska på språket. Centrala förutsättningar för att behärska svenska bra är att barnet behärskar sitt modersmål och att inläringen är målinriktad. Barnen ska ha möjlighet att studera svenska såväl i form av ledd undervisning som i naturliga kommunikationssituationer med svenskspråkiga barn och vuxna. De centrala innehållet inom småbarnsfostran och förskoleundervisningen ger möjlighet till träning i språkanvändningens olika funktioner och ger möjlighet för barnen att bekanta med sig med vår kultur och jämföra den med andra kulturer. Barnens lärande av svenska som andra språk vävs in i förskoleundervisningens alla delområden.

I barnets modersmålsundervisning är syftet att utveckla barnets tänkande, harmoniska självkänsla och personlighet. Barnets frimodighet att uttrycka sig och framföra egna uppfattningar och åsikter gynnas. Beroende på vilken kulturgupp barnet kommer ifrån, hör antingen muntlig eller skriftlig berättelse- och historietraditionen till det centrala innehållet.

I syfte att stödja barnens ursprungliga kultur är målet att de blir målmedvetna om kultur traditionerna i den etniska grupp de tillhör och lär sig värdesätta dessa. Barnet ska ges möjlighet att utvecklas till en tvåspråkig vuxen från två olika kulturer som känner sitt egen värde, är stolt över sin kultur och bakgrund och sitt språk, är integrerad i samhället och har möjlighet att föra vidare sitt eget kulturarv till sina barn. (*Grunderna för förskoleundervisningen läroplan 2000*)

Inom småbarnsfostran, förskola och skola möts barn och föräldrar med olika etnisk, social, religiös och kulturell bakgrund. Barn och elevers dagliga miljö spelar en viktig roll när det gäller att utveckla tolerans och solidaritet. Målet är att småbarnsfostran ska bidra till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål. Det är viktigt att småbarnsfostran, förskolan och skolan bidrar till att barn och elever med svenska som andra språk får stöd i att utveckla sin kulturella tillhörighet. (Thullberg, Sedvall-Bergsten, 2005)

Kommunikation är en aspekt som anses betydelsefull för hög kvalitet och för barns kunnande (Dahlberg, Mose & Pence, 1999). Lindahl, (1996) visar i sina studier att små barn kroppsligen går in i dialog med varandra. De bygger intersubjektiva kulturer där emotionell närvaro och lärande av olika slag är viktiga delar. I denna grupp ligger stort fokus på kommunikation och dialog samtidigt som de känslomässiga aspekterna att skapa trygghet bland barnen är av stor vikt.

Lärandesyn

Enligt den utvecklingspedagogiska och variationsteoretisk synen på lärande är det viktigt att arbeta ämnesintegrerat och att stöda inläringen med hjälp av de olika sinnen. Sinnesintegrerad undervisning skapar positiva upplevelser och stöder lärandet. För att kunna stöda alla barns utveckling krävs att inlärmingsmiljön varieras, lekmaterial, undervisningsmaterial, pedagogerna sätt att ta sig an utmaningar i verksamheten. Pedagogen är demokratisk, lyssnar på och ser och bekräftar barnen. Interaktion, kommunikation, samarbete och delaktighet utmärker en god kvalitet inom allt pedagogiskt arbete.

Var?

De små barnen integreras på daghem medan förskolbarn får sin undervisning på förskolan i sin hemby. Barn under skolåldern lär sig lättast ett nytt språk genom lek. När språkkunskaperna är så goda att de klarar av inklusion i åldersenlig klass sker detta enligt närskoleprincipen.

Vad är viktigt?

En viktig uppgift för pedagogerna är att arbeta utifrån en syn som betonar kulturers lika värde och som ser språklig och kulturell mångfald som en tillgång. Ett sådant interkulturellt förhållningssätt bör genomsyra alla daghem och förskolor oavsett om där finns barn med rötter i andra länder eller ej. Det är viktigt att den nya i miljön presenteras väl.

Varför är det viktigt?

Kommunerna Kronoby, Larsmo, Nykarleby och Pedersöre har ett övergripande ansvar att se till att enheterna på bästa sätt kan möta de behov och utmaningar som finns i ett mångkulturellt samhälle. För detta krävs kunskap på alla nivåer i kommunerna om vad det innebär att arbeta med flerspråkighet och med ett interkulturellt förhållningssätt. För arbete i mångkulturella grupper krävs medvetenhet om barnens språkliga och kulturella identitet och de flerspråkliga barnens språkutveckling, både i modersmålet och i det svenska språket. Kommunen är ansvarig för att vid behov tillhandahålla kompetensutveckling så att pedagogerna i tillräcklig hög grad har kompetens att arbeta med språk och mångfald i barngrupper och klasser.

Barn med annat modersmål än svenska som ges möjlighet att utveckla sitt modersmål parallellt med svenska språket har goda möjligheter att utveckla två fullgoda språk. Det råder samstämmighet i forskning om modersmålets stora betydelse, inte bara för barnens språkliga utan även för deras emotionella och sociala utveckling. Kultur- och språkstödet är mest effektivt om det ges så tidigt som möjligt i barnens och elevernas liv.

Hur?

Ett modersmålsstöd kan ges av pedagoger som talar barnets modersmål. Det är viktigt att stödet är en integrerad del av undervisningen. Både modersmålet och det svenska språket utvecklas bäst tillsammans med andra barn och vuxna i de vardagliga aktiviteterna inom småbarnsfostran, förskoleundervisningen och skolan. Modersmålet har bäst förutsättningar att utvecklas om stödet ges av flerspråkiga pedagoger och om det inte finns alltför många språk representerade i gruppen eller klassen. Om antalet språk och kulturer begränsas har pedagogerna större möjlighet att utveckla sin kompetens kring de olika språken och kulturerna, vilket främjar barnens kulturella identitet och underlättar språkutvecklingen.

En interkulturell pedagogik utgår från att varje barns och elevs språk och kulturella bakgrund är en tillgång i gruppen. När pedagogerna visar intresse för barnens och elevernas språk och kultur och uppmuntrar dem att berätta och på andra sätt kommunicera om sitt liv utanför gruppen eller klassen stärks den dubbla kulturtillhörigheten.

Samverkan med föräldrarna har stor betydelse för arbetet i mångkulturella grupper. För många föräldrar med sina rötter i andra länder än i Finland är småbarnsfostran, förskolan och skolan det första mötet med den finlandssvenska kulturen. Det är viktigt att mötet blir öppet och positivt till andra vanor och seder i förhållande till det finlandssvenska normsystemet. Föräldrarna är en viktig källa till kunskap som underlättar både den kulturella och språkliga förståelsen. Gruppens storlek och sammansättning och pedagogernas kompetens är viktiga faktorer som påverkar detta arbete.

Hur förverkligas detta?

Vi jobbar med smågrupps undervisning med integrering av barn med svenska som andra språk.

I det dagliga talet i gruppen badar barnen i sitt nya språk. Pedagogerna använder bilder och tecken som stöd, Rim, ramsor, sånger och sagor är en naturlig del inom all småbarnsfostran och stöder språket. Rekvisita i form av saker, finger- och handdockor flanellografbilder samt annat bildmaterial gör undervisningen intressantare.

Läromedel som kan användas för de små barnen är Språklust 1, START, VISA-mappen, Språkpåsar och mattepåsar. Visa mappen därför att tecken som stöd till talet stöder den verbala språkutveckling.

Hur förverkligas detta?

- + Förskolbarnen inkluderas i daghem och förskola i hembyn*
- + Dagliga planerade språkstunder med högst 7 barn per vuxen*
- + Vi jobbar med språkpåsar, mattepåsar, matteburkar och mattekort*
- + Fokus ligger på mentala processer som problemlösning, begreppsbildning och minnesträning*
- + Talet stöds med bilder, tecken och mimik som stöder talet*
- + Läromedel är Språklust 1 och 2 och arbetsboken Språklust 2*
- + Start och StegVis används med fokus på språk,*

Enligt ECERS forskningsversion för utvärdering och utveckling av pedagogisk kvalitet i förskolan finns språkliga utmaningarna såväl för finlandssvenskabarn som för flyktingbarn och invandrabarn, Enligt ECERS material planeras kan detta användas som modell för en god språklig miljö. se Bilaga 1.

Varför?

Km- och lm står för kort- respektive långsiktiga mål

- ✎ Lära sig de första orden och begreppen Hej! Hej då! (km)
- ✎ Lära känna sin nya miljö och få ord för vardagliga saker (km/lm)
- ✎ Stöda begreppsbildningen samtidigt som det vardagliga livet lärs in (km/lm)
- ✎ Hjälpa barnen att känna sig hemma och trivas i sitt nya land och i sin nya miljö (km/lm)
- ✎ Bli finländare och i vårt fall finlandssvensk (lm)
- ✎ Göra språkinläring som en naturlig del av vardagen (lm)
- ✎ Utveckla språket (lm)
- ✎ Utveckla barnens fantasi, kreativitet och lek (lm)
- ✎ Utveckla barnens språk på ett mera medvetet sätt (lm)

Lek och spontanitet

- ✎ Planerade dagliga språkliga aktiviteter
- ✎ Konkret material, finger/handdockor, rekvistita
- ✎ Sånger, rim, ramsor, dagliga planerade sagostunder, flanellografbilder
- ✎ Stor tillgång till böcker både fakta- och fantasiböcker, CD och dataprogram
- ✎ Logiska resonemang, begreppslärande introduceras medvetet varje dag
- ✎ Samtal och diskussioner, ömsesidig och utmanade kommunikation
- ✎ Lärarna anstränger sig medvetet att samtala med varje barn varje dag

Hur?

Utvärdering

Kontinuerlig utvärdering är viktig för en god kvalitet.

- Sker kontinuerligt av pedagogen
- Dokumentation
- Handledaren följer upp språkutvecklingen
- Mångprofessionellt ompröva en tidigare integrering
- Plan för lärande är grund för utvärdering
- ECERS utvärderingsmaterial används också

Elever i den grundläggande utbildningen

Med invandrarelever avses i dessa grunder för läroplanen för den grundläggande utbildningen både sådana barn och unga med invandrar bakgrund som har flyttat till Finland och sådana som är födda i Finland. I undervisningen av elever med invandrar bakgrund följs dessa grunder för den grundläggande utbildningen med beaktande av elevers bakgrund och utgångsläge, såsom modersmål och kultur, orsaken till invandringen och tiden som de varit i landet.

Undervisningen ska stöda elevens utveckling till en aktiv och balanserad medlem såväl i den finlandsvenska språk och kulturgemenskapen som i den egna språk och kulturgemenskapen.

Invandrarna får undervisning i svenska eller finska som andra språk i stället för undervisning i modersmålet och litteratur om deras kunskaper i svenska eller finska inte kan anses lika goda som i modersmålet på språkfärdighetens alla delområden. För elever med invandrarbakgrund bör man i mån av möjlighet ordna undervisning i deras eget modersmål.

Vid sidan av undervisningen i svenska eller finska och i elevens modersmål bör elever med invandrarbakgrund få speciellt stöd också på andra läroområden för att de ska kunna nå jämlika inlärningsfärdigheter. En plan för elevens lärande kan göras upp för eleven med invandrarbakgrund. Planen kan utgöra en del av elevens integrationsplan.

I undervisningen bör beaktas elevens inlärningsbakgrund och traditioner för fostran och utbildning. I samarbete mellan hemmet och skolan beaktas familjens kulturbakgrund och erfarenheter av skolsystemet i utvandringslandet. Vårdnadshavarna informeras om det finländska skolsystemet, skolans verksamhetsidé, läroplanen, bedömningen, undervisningsmetoderna och planen för barnets lärande. Elevernas och vårdnadshavarnas kunskaper om natur, levnadssätt, språk och kulturer i sitt språk- och kulturområde utnyttjas i undervisningen. (*Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2004*)

Svenska som nytt språk 3-7 år

1

1. Talar mest sitt modersmål
2. Agerar i vardagssituationer och förstår enkla uppmaningar som städa, vi går ut..osv.
3. Uttrycker sina behov med gester och enkla ord
4. Ställer frågor som vad och hur
5. Blandar mellan språken
6. Svarar med ett ord, kan benämna några saker på svenska
7. Deltar i rim och ramsor
8. Kan upprepa bekanta fraser, uttalet blir bättre. 1 - 3 ord, 1 - 5 ord
9. Svarar på frågor med en enkel sats
10. Använder svenska för att uttrycka behov
11. Använder svenska vid inledning av samtal.

2

12. Ordförrådet ökar, men är begränsat till vardagsord
13. Förstår enkla ord
 - Adjektiv stor - liten
 - Motsatser ren - smutsig
 - Begrepp framför- bakom
14. Kommunikerar inte alltid grammatikaliskt korrekt
15. Följer uppmaningar med begrepp
 - kan du hämta den blå bollen?
 - Sätt skeden bredvid tallriken
16. Klarar av en konfliktsituation på svenska
 - med hjälp av en vuxen
 - någongång själv
 - för det mesta själv
17. Kan benämna känslor på svenska
 - med ett ord (sjuk, ledsen)
 - med två ord
 - med en kort mening

3

18. Ställer frågor (varför, hur, vart, när?)
19. Kan ge enkla instruktioner (tex under lek eller spel t ex ge bollen åt mig)
20. Kommunikationsfärdigheterna utvecklas: deltar i diskussion i grupp
21. Kan återberätta en historia
Gissa sig till kommande händelser – logiskt tänkande
22. Börjar producera uttryck grammatikaliskt rätt
23. Kan förklara orsak och verkan – vad som händer först och vad som sker sedan

Utveckling av läsfärdigheten

1. Visuell särskiljningsförmåga – kan hitta två likadana bilder
2. Kan benämna bokstäver och siffror, kan skilja bokstäver och siffror från varandra
3. Förstår att skrivet språk betyder något både i böcker och i omgivningen
4. Har rätt läsriktning
5. Kan klappa stavelser
6. Känner igen ljud
I början av ett ord
I slutet av ett ord
Hittar rimpar
7. Förstår kombinationen av ljud och bokstav
8. Kan parar ihop och kombinera ljud och bild
9. Börjar känna igen och förstå ordbilder som förekommer i närmiljön
10. Kan gissa okänt ord

Tvåspråkiga barn

För att skolgången ska vara så positiv som möjligt för barnet behöver föräldrarna till barn med annat modersmål än svenska tänka på att barnet behöver få tid på sig att lära sig svenska före skolstarten. Det rekommenderas att barnet går minst ett år i svensk dagvård och ett år i svensk förskola för att kunna starta i svensk skola. Är föräldrarna osäkra vid valet av skola tas barnträdgårdslärares pedagogiska bedömning i beaktande. Specialbarnträdgårdslärarna kan konsulteras för ytterligare språklig bedömning. Det föräldrarna som bestämmer val av skola.

Tvåspråkighet är en rikedom. Tvåspråkighetens fördel för språkutvecklingen är att barnen tidigare än enspråkiga barn visar en begynnande språklig medvetenhet. Detta i sin tur har en stor betydelse för mötet med skriftspråket. Många tvåspråkiga barn blandar språken i början vilket är helt naturligt och går i stort sett över av sig själv. Det tar ungefär två år för ett barn att lära sig grunderna i ett språk, men det tar allt från fem till sju år att lära sig ett språk så

bra att det ger tillgång läs- och skrivfärdighet. Läsinlärning delas ofta in i tre stadier: förstadium till läsning, tidig läsning och flytande läsning. Undersökningar har visat att tvåspråkiga barn har en fördel i de två första stadierna. De kan bland annat snabbare än enspråkiga barn uppfatta begrepp och språkljud samt förstå symbolfunktioner i texter. Intressant är att tvåspråkiga barn uppfattar språket på ett annat sätt än enspråkiga barn. Det har även visat sig att tvåspråkiga barn kan överföra fonologisk medvetenhet i ett språk till läsförmåga i ett annat. Tvåspråkiga barn behöver helt klart få mer övning och tid för att uppnå en flytande läsning, men då processen är färdig behärskar de läsning på två språk och har lärt sig två språksystem i stället för bara ett. Vi behöver tänka på att barn kanske talar ett språk flytande men läser eller skriver inte språket på samma nivå. Så här kan man stöda det tvåspråkiga barnets språkutveckling hemma och inom dagvård och förskola:

Läs mycket för barnet. Det ger dem ordkunskap och varierat språk

Lyssna på när barnet läser och berättar

Föräldrar ska använda (tala, läsa på) det språk de är mest kompetenta i.

Till exempel: mamma håller sig till finska och pappa håller sig till svenska. Detta hjälper barnet att skilja på de två språken. Genom att använda sitt eget modersmål kan man även bättre vägleda sitt barn.

Stöd språk och läskunnighet i tal, lyssnande, läsning och skrivning inom barnets båda språk
Värdesätt tvåspråkigheten som en speciell, uppskattad förmåga

Källor.

Dahlberg, G., Moss, P. & Pence, A. (1999) *Beyond Quality in Early Childhood Services*

London: Paul Chapman Publishing.

Sheridan, S., Pramling-Samuelsson I., Johansson, E. (2009) *Barns tidiga lärande*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis

Thullberg, Sedvall-Bergsten, (2005) *Kvalitet i förskolan*. Stockholm: Skolverket

Utbildningsstyrelsen (2000). *Grunderna för förskoleundervisningen läroplan*.

Utbildningsstyrelsen (2004) *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen*.

Utvärdering av att främja språkutvecklingen enligt ECERS

1 poäng är svagt och 7 mycket bra. När vi planerar språkträningen strävar vi efter att vi ska ha minst 5 poäng inom varje område. Detta material kan fungera som ett hjälpmedel för pedagogerna att utvärdera den språkliga stimulansen på enheten.

11

Material

t.ex. böcker, CD, datorprogram, bildlotto, memory, kimlek, Alias och andra spel

1. Lite material tillgängligt. Begränsad användning av materialet för att främja barns språkutveckling, t.ex. inga planerade sagostunder dagligen. Få böcker tillgängliga för barn (10-20).
- 2.
3. En del material finns framme, men är inte tillgängligt ständigt eller använt regelbundet för språkutvecklande aktiviteter. Lässtunder är mer till för att lugna än för språkutveckling.
- 4.
5. Många olika material finns framme för fritt val och lärarledd aktivitet. Minst en planerad aktivitet varje dag för språkutveckling, t.ex. läsa böcker eller berätta saga, flanellografberättelse, fingerlek etc. plus särskilt material som används för att stimulera barnens intresse för skriftspråk och förståelse av symboler.
- 6.
7. Utöver kriterium 5, är lärarna modeller för god språkutveckling, t.ex. lärarna ger klara budskap, använder ett rikt och nyanserat tal- och skriftspråk med barnen. Planerar extra aktiviteter för barn med särskilda språksvårigheter. Stor tillgång till både fakta- och fantasiböcker (50 eller fler), CD, datorprogram etc.

12

Planerade språkaktiviteter

Handdockor, fingerlek, sång, rim, frågor och svar, samtal om händelser och barns erfarenheter, tolka och berätta om bilder, barn dikterar historier, skriver, dramalek etc.

1. Inga planerade aktiviteter för språkutveckling. T.ex ingen gemensam planering där barnen deltar, lärarna talar ej om vad barnen gör, låter ej barnen berätta, visa eller beskriva vad de gör.
- 2.
3. Ett fåtal planerade språkaktiviteter, t.ex att barnen berättar om något de själva upplevt, men barnens språkande uppmuntras ej av lärarna genomgående under dagen

4.

5. Många aktiviteter förekommer där språkets kommunikativa funktion används både under fri lek och samling, även om det inte är planerat utifrån ett specifikt syfte att utveckla ett rikt språkbruk.

6.

7. Dagliga tillfällen ges till många och varierande tal-, skriv- och läserfarenheter i syfte att utveckla språket under fri lek och gruppaktiviteter. Lärarna uppmuntrar ett uttrycksfullt språkbruk och skapar tillfällen för barnen att utveckla sin kommunikativa förmåga och att uttrycka tankar.

13

Logiskt resonemang, begreppslärande

Material; sekvenskort, lika-olika-spel, färg och form, datorspel, pussel, sorteringsmaterial, både prefabricerat och naturmaterial, t.ex. snäckor, kottar etc.

1. Få spel, material och aktiviteter för att uppmuntra till och utveckla logiskt resonemang och slutledningsförmåga, t.ex. kategorisera, ordna i serie etc.

2.

3. En del spel, material eller aktiviteter finns framme, men är svårtillgängliga och led inte av lärarna.

4.

5. Tillgång till relevant spel, material och aktiviteter används regelbundet av lärarna i syfte att utveckla begrepp, genom att samtala med barnet och ställa frågor som utvecklar logiskt resonemang och förmåga att dra slutsatser.

6.

7. Utöver kriterium för 5, introduceras begrepp medvetet för barn individuellt och/eller i grupp. Lärarna uppmuntrar barnen hela tiden genom att använda aktuella händelser och erfarenheter för att nyansera innebörden i begrepp. Många lekar och aktiviteter förekommer där barn behöver tänka, reflektera, räkna ut, uppmärksamma samband, se mönster, lösa problem etc.

14

Samtal

1. Förutom gruppaktivitet används språket främst för att kontrollera barn i rutin- och omsorgssituationer.
- 2.
3. Lärarna samtalar ibland med barnen, men ger oftast frågor av typ ja/nej svar. Barnens eget tal uppmuntras ej.
- 4.
5. Samtal mellan lärare och barn är vanligt. Språket används i syfte att utbyta information med barnen och i socialt samspel. Barnen får frågor inledda med varför, hur, om tänk efter, som kräver längre och mer uttömmande svar.
- 6.
7. Lärarna anstränger sig medvetet att samtala med varje barn varje dag. Lärarna utvidgar barnens egna idéer verbalt. Fångar barnens intresse och får dem engagerade i ömsesidig och utmanande kommunikation.